

Surreelt. Den færøske forfatter Hanus Kambans noveller gennembryder virkeligheden til fordel for fantastikken. Det er godt og skidt.

Magiske forvandlinger

Af HENRIK WIVEL

Hanus Kamban: Guldpigen. Noveller. Oversat fra den færøske original Gullgentan til dansk af Kirsten Brix. 134 sider. 179 kr. Forlaget Torgaard.

Hanus Kamban er bedst kendt for sin store litterære biografi over den færøske digter og sprogforsker J.H. O. Djurhuus, der udkom på dansk i 2001.

Men her i 2012 blev han indstillet til Nordisk Råds Litteraturpris for sine 10 noveller samlet under titlen *Guldpigen*. Novellesamlingen besidder da også en vis fascinationskraft, fordi den inden for genrens rammer dygtigt blander realisme og fantastik.

Det afgørende moment i Hanus Kambans noveller er det øjeblik, hvor jorden så at sige skrider under hovedpersonerne, og den hverdagslige handling afbrydes af noget uforståeligt og derfor stærkt foruroligende, for ikke at sige dødsens farligt – eller i de lykkelige øjeblikke, magisk frisættende.

Forfatteren betjener sig af nogle af det klassiske folkeeventyrs formler, hvor mennesker ikke altid er, hvad de giver sig ud for at være, og hvor der kan være en grusom gengældelseslogik på færde.

Ikke mindst de fire historier »Den grønne Ridder«, »Verdens højeste træ«, »Kong Kulde« og titelnovellen »Guldpigen« er en slags pasticher over folkeeventyr. De tre førstnævnte er lejret ind i historiske rammer, henholdsvis på Færøerne, i Sydtykland og i selve eventyrets urskov, Schwarzwald.

Alle tre steder betaler griske og perverse mennesker den højeste pris for deres ondskab. Mens den vansirede kvinde i titelnovellen kan forvandle sig til dagens skønhed og i en metapoetisk rite eller hyldest til den skabende fantasi samle på helte fra de litterære klassikere. I sin fangekælder har Guldpigen Robinson Crusoe, Edmond Dantès og Kaspar Hauser siddende i bure! Hun har sin forfatters sympati, tydeligvis.

Hanus Kamban har tidligere oversat Ray Bradbury og Ursula K. Le Guin, hvad der skinner igennem i de to sci-fi-noveller »Den duftende by« og »Exit Farao«, hvor især den førstnævnte fra en ikke så fjern fremtid kaster et kritisk lys tilbage på vor egen puritanske sundheds- og klinisk renhedsdyrkende nutid, mens den sidste diverterer med eksistentielle vidtløftigheder og et væld af kulturhistoriske citater.

Der kan her være noget overgjort over Hanus Kambans fantastiske historier, noget kontrolleret og villet i ambitionen, der på den ene side ikke tillader dem at knalde fuldstændig ud i det syrede, og på den anden side heller ikke tillader dem bare at være til som historier med deres prægnante iagttagelser af mennesker og natur, in casu menneskenaturen.

Med andre ord: Hanus Kamban er egentlig bedst, når han skriver sig tættest ind under virkeligheden og forholder sig mest realistisk til sine historier. Som i den smukke åbningsnovelle »Saxifraga nivalis«, der beskriver en ung mand på Færøerne, der en sommerferie forføres af en sømandsenke og indvies i erotikkens mysterier, ansigt til ansigt, som der står hos Paulus.

Samme forførende kraft er der over »Den vrede skrift«, en lang novelle om en mands (krigs-)forbrydelse, skyld og umulige længsel efter nåde og udsoning med fortiden. Også han søger indvielse og udfrielse igennem et forhold til en kvinde, der på en gang er forførelseske og skytsengel. I begge disse historier brænder en lidenskab igennem, der får handlingen til at stå med prægnans.